

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izahaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gid., za pol leta 1 gid. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 6 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Slovensko društvo.

„Slov. društvo“ ima občni zbor v Mariboru dne 10. junija t. l. ob treh popoldne v čitalničnih prostorih z naslednjim dnevnim redom:

I. Nagovor predsednika ali njegovega namestnika — in sprejem novih društvenikov.

II. Poročilo tajnika o stanju društva.

III. Volitev novega odbora.

IV. Poročanje p. n. poslancev o delovanju deželnega in državnega zbora.

V. Razni predlogi, nasveti in govori p. n. društvenikov.

V Mariboru, dne 1. junija 1888.

Odbor.

Nemškutarija na Koroškem in Štajarskem z nemškim šulvereinom vred.

Govor državnega poslanca dr. Gregoreca v drž. zboru, dne 3. maja 1888.

(Po stenografnem zapisniku.)

(Dalje.)

O tem dalje ne bom govoril, opomnim pa, da se je to zgodilo; pozneje je bil učitelj Aistrih dne 29. decembra 1887 pri okrajnem sodišči zaradi pohujšanja zopet obsojen, in vendar šulvereinske šole niso zaprli. (Čujte! Čujte! na desnici. — Poslanec dr. Gregor: Ali je učitelj še tam?) Učitelja Aistriha so premestili na drugo šolo, tako tudi Wermutha!

Tukaj imam pismo, katero sem nedavno dobil od zanesljive roke iz Sevnice. Pisatelj toži (bere): „Na Wermuthovo mesto je prišel drug učitelj od št. Gilgena pri Solnogradu z imenom Windbüchler. Ta je tam pustil svojo ženo s tremi otroci in tukaj živi z drugo osebo“ — hočem reči, v skupnem gospodarstvu na veliko pohujšanje občini in šolskim otrokom.

V tem pismu je dalje, da se nekateri otroci v tej šulvereinski šoli ne učé krščanskega nauka in se ne vdeležujejo verskih vaj, da se ti otroci

pohujšljivo obnašajo in duhovnike javno žalijo. To opomnim in prosim c. kr. naučno ministerstvo, naj zaukaže strogo in podrobno preiskavo, in če se vse to uresniči, kar sem tukaj povedal, naj zapre to moralično razbojniško jamo.

Na občnem zboru nemškega šulvereina na Dunaji dne 30. avgusta m. l. je rekel poročevalec: „Že preseda nam vsako leto zatrjevati, da nam niti na misel ne pride naše šole za koga drugega ustanavljati, nego za nemške otroke“. Temu moram ugovarjati, vsaj glede Štajarskega. Tu imamo sledeče šulvereinske šole.

Prva je ona v Pekrah, ponemčurjeno Pikerndorf pri Mariboru. V to so ugnali nemški posestniki vinogradov slovenske otroke svojih vinarjev in delalcev. Ker pa šola še ni bila napolnjena, skušali so zvabiti še druge otroke z jedili, sladčicami in obleko. (Poslanec dr. Gregor: Tako delajo povsod.) V tej šoli so skoraj samo slovenski otroci.

Druga zasebna šola nemškega šulvereina je bila ustanovljena v Razvanji, ponemčeno Rosswein. Ondi je šedaj 8 nemških ali ponemčurjenih in 90 slovenskih otrok. (Čujte! Čujte! na desnici.)

Iz pisma, katero sem prejel iz Sevnice, povzamem, da so v tamošnji šulvereinski šoli le slovenski otroci in samo dva nemška, katera je novi učitelj iz Solnograda seboj pripeljal. (Poslanec dr. Vitezič: Vse defenzivno!) Zato manj verujem poročevalcem nemškega šulvereina, kakor onemu šulvereinskemu učitelju, ki je lani pri zborovanji Mariborske podružnice nemškega šulvereina o tem govoril. Mislim, da mora učitelj najbolje vedeti, kaj zahteva od njega nemški šulverein. Pomenljivo je torej, kar je ta mož rekel. Rekel je to le:

„Namen nemškemu šulvereinu je, v tistih nenemških krajih, kjer so Nemci še gospodarji, ohraniti gospodstvo; dalje moramo skušati, kolikor mogoče veliko nenemških otrok sprejeti v naše šole in jih ponemčiti (Čujte! Čujte: na des-

nici), da ondi ukrepimo svojo narodnost in si tla pripravimo za nadaljno postopanje.“

To je vendar odkritosrečno in se vjema tudi s statističnimi podatki, katere sem navedel. Torej ni res, da nemški šulverein v prvi vrsti skrbi za nemške otroke. Ne! Ukvarja se največ s slovenskimi otroci, te sili in vabi na mnoge načine v svoje privatne šole, da jim kar mogoče hitro zamori kal ljubezni do materinščine, jih izneveri slovanski narodnosti in pridobi nemški. To, gospôda, je moderno ropanje otrok. (Prav res! na desnici)

Nemški šulverein dobro vé, da s svojimi privatnimi šolami ne bo prav veliko Slovanov ponemčil. Zato si prizadeva, da bi se vrnil v javne šole in vplival na šolske oblasti. V ta namen uporabi najprvo denarno zadrego slovenske šolske občine, kar se lahko zgodi, ako je treba graditi novo šolo. Tedaj pridejo agenti nemškega šulvereina in ponujajo posojilo brez obresti.

In kaj zahtevajo za to? Nič drugega, nego da se šolska občina odpové narodnemu jeziku v šoli (Čujte! na desnici); ta mora skleniti, da prosi dotično šolsko oblast, naj uvede nemščino kot poučni jezik. Se vé, da so doslej šolske oblasti tacim prošnjam vedno ustrezale. To moram vendar reči, da na tak način Slovincem narodnost naravnost odkupujejo. Med Slovenci že velja pregovor, ki veli: Šolska občina n. pr. slovenje-bistriška je svoje otroke prodala nemškemu šulvereinu, recimo za 4000 gld., slatinška tudi za 4000 gld., svičinska za 3000 gld., radvanjska za 1300 gld., razvanjska za 600 gld. (Poslanec dr. Gregr: To je prav po ceni.) To je moderna kupčija z ljudmi, da se reši nemštvo. In kaj rečejo na to c. kr. nadzorovalne šolske oblasti? Potrdijo vse. Za to imam poseben dokaz. Kakor sem že prej omenil, je taka šulvereinska šola v Razvanji. Tam je 90 slovenskih otrok in 8 nemških. Še celo deželni šolski svet v Gradci se je sprva pomišljal, meni nič tebi nič nemščino vpeljati kot poučni jezik. Toda nemški šulverein je provzročil, da je šolska občina poslala novo prošnjo, in nato je pritrdil deželni šolski svet. Tako mora 90 slovenskih otrok odpovedati se slovenskemu materinemu jeziku na korist osmerim nemškim otrokom. Tukaj ne velja več člen XIX., § 6. šolske postave je pozabljen, tu je merodajen le denar nemškega šulvereina.

Gospôda moja! Pri nas se temu nihče ne čudi. Prav dobro vemo, da so skoraj vsi člani deželnega šolskega sveta in okrajni šolski nadzorniki udje nemškega šulvereina. Naše šolsko nadzorstvo, posebno na Štajarskem in Koroškem, je z malimi izjemami v rokah nemškega šulvereina. Tu vidimo, kako učitelje predstavljajo. To se zgodi, če ta ali oni član nemškega šulvereina le s prstom gane. Le jeden dokaz. V

Radvanji pri Mariboru je večrazrednica. V tej je 53 nemških, 107 slovenskih otrok; poučni jezik je nemški. Neki učitelj pa je iz usmiljenja s slovenskimi otroci občeval slovenski. To je zvedela šolska oblast, učitelj je bil prestavljen. Torej le migljej, in učitelj mora iti.

(Dalje prih)

Slovesnost v spomin 40letnega vladanja Njih Veličanstva cesarja Franca Jožefa I.

(Dalje.)

Pozneja četrty leta, od 13. do 17. leta, je cesarjevič večidel za učenje porabil. Še 1. den decembra 1. 1848 poučeval ga je dr. Columbus o cerkvenem pravu; a drugi dan, 2. decembra, postal je učenec — cesar.

Takrat so bili naš cesar še le 18 let 3 mesece in 15 dni stari. Nek časnik pisal je takrat to-le: „Krona avstrijska, najdražji zaklad na vsej zemlji, je bila do marca 1. 1848. kaj lahka; ena beseda, en pogled cesarja bila je zapoved blizo 40 milijonom zvestih Avstrijancev, pa prišlo je drugače. Cesar Franc Jožef I. naložili so si za avstrijsko krono najtežje breme na svojo mladostno glavo. Veselje zatega, mladostnega časa zamenili so z nepopisljivimi skrbmi in težavami, katere njim prireja vladanje naše velike domovine, v kateri biva toliko različnih narodov!“ — Res, da v nobeni državi ne prebiva toliko narodov, kakor v naši Avstriji. Pa cesar so rekli, ko so vladanje nastopili, da hočejo vsem svojim otrokom, to je vsem Avstrijancem naj si bodo naroda, katerega koli hočejo, pripraviti veliko prostorno in prijetno hišo, v kateri naj bi stanovali mirno ter se bratovsko ljubili. Njihova očetovska ljubezen ovila jih bo v nerazrušljivo zvezo. — In kar so presvitli cesar takrat obljubili, to izpolnjujejo vedno na tauko. Da naš slovenski narod ravno tako ljubijo, kakor kateri koli drug avstrijski narod, so pokazali leta 1883., ko so prepotovali lepe slovenske dežele. Takrat pozdravil jih je namreč nekje na Primorskem nek Slovenec v nemškem jeziku, misleč, da se njim bo s tem prikupil, ker je njihov materni jezik nemški. Pa varal se je močno. Cesar so ga še med njegovim govorom vprašali, ni-li on Slovenec. — Veste-li, dragi moji, kaj so mu s tem hoteli reči? S tem so mu hoteli reči, da naj ne misli, da oni le nemški umejo, ali pa, da samo nemški jezik ljubijo, ampak vedeti bi moral, da so njim vsi avstrijski narodi v enakej meri ljubi in dragi. Vedeti bi moral, da s tem žali svojo lastno mater, ker se sramuje jezika, katerega ga je ona učila. Vedeti bi še tudi moral, da s tem tudi zelo greši, ker žali dva velika svetnika, sv. brata Cirila in Metoda, katero sta se celo njuno življenje trudila, da bi storila slovanske jezike veljavne, kakor so

